

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ІМЕНІ П. Л. ШУПИКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради

13 листопада 2024 протокол № 9

Голова вченої ради

чл. кор. НАМНУ України

професор

Олександр ТОЛСТАНОВ

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ВИБРАНІ ПИТАННЯ ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЇ»
освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії**

галузі знань	22 Охорона здоров'я
	(код та назва галузі знань)
спеціальності	222 Медицина, 228 Педіатрія
	(код та назва спеціальності)
рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
	(вказати рівень вищої освіти)
форма навчання	Очна (денна, вечірня), заочна
	(зазначити форму навчання)
тривалість навчання	3 кредити, 90 годин
мова навчання	українська

Київ – 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Вибрані питання гастроентерології» є вибірковою компонентою освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії.

Загальний опис навчальної дисципліни подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни за формами навчання		
		очна денна	очна вечірня	заочна
Кількість кредитів - 3 Статус дисципліни <u>вибіркова компонента</u> <u>освітньо-наукової програми</u> Загальна кількість годин - 90 год. Розподіл годин для: (вказати години) - денної форми навчання: аудиторних – 68 самостійної роботи – 22 - вечірньої форми навчання: аудиторних – 44 самостійної роботи – 56 заочної форми навчання: аудиторних – 22 самостійної роботи – 68	Галузь знань	Нормативна		
	Спеціальність <i>Для всіх спеціальностей</i>	Рік підготовки		
		2	2	2
		Семестр		
		4	4	4
		Лекції		
	Освітній ступінь <i>доктор філософії</i>	40	24	14
		Практичні		
		28	20	8
		Семінарські		
		Самостійна робота		
		22	56	68
		Контрольна робота		
		Вид контролю: залік		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: поглиблення теоретичних знань та удосконалення практичних навиків з гастроентерології в структурі освітньо-наукової програми підвищення кваліфікації здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії на третьому освітньо-науковому рівні.

Завданнями вивчення дисципліни є: удосконалення загальнопрофесійних, спеціалізовано-професійних, дослідницьких, аналітичних компетенцій з гастроентерології задля досягнення рівня знань і вмінь відповідно до кваліфікаційних вимог для отримання ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю Медицина.

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі:

Навчальна дисципліна є вибірковою дисципліною підготовки докторів філософії у галузі охорони здоров'я. Вивчення дисципліни «Вибрані питання гастроентерології» безпосередньо спирається на знання отримані під час вивчення дисциплін: «Етика, біоетика та академічна доброчесність», «Інноваційні наукові

проекти та їх впровадження в охороні здоров'я: курс професійної та практичної підготовки», «Інноваційні наукові проекти та їх впровадження в охороні здоров'я: курс наукової підготовки».

Робочу програму навчальної дисципліни розроблено відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти на базі освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії.

3. Програма та тематичний план навчальної дисципліни

Код розділу	Назва розділу	Перелік загальних та фахових компетенцій
1	2	3
01.	Сучасні методи дослідження в гастроентерології: від молекулярної діагностики до високотехнологічної візуалізації	Ендоскопія високої роздільної здатності, NBI, хромоендоскопія. Капсульна ендоскопія, ентероскопія. Еластографія печінки та підшлункової залози. Молекулярні маркери та генетичні панелі. Біомаркери запалення та онкопатології.
02.	Запальні захворювання кишечника: імунопатогенез, біологічна терапія та персоналізовані підходи	Імунопатогенез хвороби Крона та ВК. Біологічна та таргетна терапія. Ендоскопічні критерії активності. Ускладнення та хірургічні аспекти
03	Функціональні розлади шлунково-кишкового тракту: сучасні концепції нейрогастроентерології	Римські критерії IV. Синдром подразненого кишечника. Функціональна диспепсія. Роль психоемоційних факторів.
04	Хронічні захворювання печінки: метаболічні, вірусні та автоімунні ураження	МАЖХП/НАЖХП. Вірусні гепатити. Автоімунні ураження. Цироз: стратифікація ризику.
05	Панкреатологія: гострий та хронічний панкреатит, кістозні ураження та нейроендокринні пухлини підшлункової залози	Гострий панкреатит: класифікації, ускладнення. Хронічний панкреатит. Кістозні ураження ПЗ. Нейроендокринні пухлини ПЗ.
06	Гастроінтестинальні онкологічні захворювання: рання діагностика, скринінг та молекулярні маркери	Рак шлунка. Колоректальний рак. Передракові стани. Молекулярні маркери.
07	Мікробіота кишечника та її роль у розвитку гастроентерологічних і системних захворювань	Мікробіота здорової людини. Дисбіоз: причини та наслідки. Мікробіота при ЗЗК, МАЖХП, СРК. Пробіотики, пребіотики, FMT.
08	Клінічна нутриціологія в гастроентерології: нутритивна підтримка, мальабсорбція, метаболічні синдроми	Оцінка нутритивного статусу. Ентеральне та парентеральне харчування. Мальабсорбція та дефіцитні стани. Дієтотерапія при ЗЗК, СРК, панкреатиті.
09	Гастроентерологія особливих груп: вагітні, діти, пацієнти з коморбідністю та поліморбідністю	Гастроентерологія вагітних. Дитяча гастроентерологія. Літні пацієнти. Поліморбідність та поліпрагмазія.

4. Структура навчальної дисципліни

Очна денна форма навчання

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекцій	Семінари	Практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Сучасні методи дослідження в гастроентерології: від молекулярної діагностики до високотехнологічної візуалізації	3	90	6	4		2	2
2	Запальні захворювання кишечника: імунопатогенез, біологічна терапія та персоналізовані підходи			8	6		2	2
3	Функціональні розлади шлунково-кишкового тракту: сучасні концепції нейрогастроентерології			10	8		4	4
4	Хронічні захворювання печінки: метаболічні, вірусні та аутоімунні ураження			10	8		2	2
5	Панкреатологія: гострий та хронічний панкреатит, кістозні ураження та нейроендокринні пухлини підшлункової залози			6	4		2	2
6	Гастроінтестинальні онкологічні захворювання: рання діагностика, скринінг та молекулярні маркери			10	8		4	4
7	Мікробіота кишечника та її роль у розвитку гастроентерологічних і системних захворювань			6	4		2	2
8	Клінічна нутриціологія в гастроентерології: нутритивна підтримка, мальабсорбція, метаболічні синдроми			6	4		2	2
9	Гастроентерологія особливих груп: вагітні, діти, пацієнти з коморбідністю та поліморбідністю			6	4		2	2
РАЗОМ:		3	90	68	44		22	22

Очна вечірня форма навчання

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семінари	Практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Сучасні методи дослідження в гастроентерології: від молекулярної діагностики до високотехнологічної візуалізації	3	90	4	2		2	4
2	Запальні захворювання кишечника: імунопатогенез, біологічна терапія та персоналізовані підходи			4	2		2	4
3	Функціональні розлади шлунково-кишкового тракту: сучасні концепції нейрогастроентерології			6	4		2	6
4	Хронічні захворювання печінки: метаболічні, вірусні та автоімунні ураження			6	4		2	6
5	Панкреатологія: гострий та хронічний панкреатит, кістозні ураження та нейроендокринні пухлини підшлункової залози			6	4		2	6
6	Гастроінтестинальні онкологічні захворювання: рання діагностика, скринінг та молекулярні маркери			6	4		2	6
7	Мікробіота кишечника та її роль у розвитку гастроентерологічних і системних захворювань			4	2		2	6
8	Клінічна нутриціологія в гастроентерології: нутритивна підтримка, мальабсорбція, метаболічні синдроми			4	2		2	4
9	Гастроентерологія особливих груп: вагітні, діти, пацієнти з коморбідністю та поліморбідністю			4	2		2	4
РАЗОМ:		3	90	44	26		18	46

Заочна форма навчання

Код розділу	Назва розділу	Кількість кредитів	Загальний обсяг	Кількість годин				
				аудиторних				Самостійна робота
				Всього	Лекції	Семінари	Практичні	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Сучасні методи дослідження в гастроентерології: від молекулярної діагностики до високотехнологічної візуалізації			2	1			8
2	Запальні захворювання кишечника: імунопатогенез, біологічна терапія та персоналізовані підходи			2	1			8
3	Функціональні розлади шлунково-кишкового тракту: сучасні концепції нейрогастроентерології			4	2		2	8
4	Хронічні захворювання печінки: метаболічні, вірусні та автоімунні ураження			2	2		2	8
5	Панкреатологія: гострий та хронічний панкреатит, кістозні ураження та нейроендокринні пухлини підшлункової залози			2	2			8
6	Гастроінтестинальні онкологічні захворювання: рання діагностика, скринінг та молекулярні маркери			4	2		2	8
7	Мікробіота кишечника та її роль у розвитку гастроентерологічних і системних захворювань			2	2			8
8	Клінічна нутриціологія в гастроентерології: нутритивна підтримка, мальабсорбція, метаболічні синдроми			2	2			6
9	Гастроентерологія особливих груп: вагітні, діти, пацієнти з коморбідністю та поліморбідністю			2	2			6
РАЗОМ:		3	90	22	16		6	68

5. Кваліфікаційна характеристика здобувача вищої освіти

Відповідно до вимог освітньо-наукової програми очікується, що в результаті успішного навчання за програмою, поряд із іншими професійними навиками, здобувач ступеня доктора філософії повинен володіти наступними компетентностями:

№	Назва	Знання	Уміння
1.	Мати концептуальні та методологічні знання зі медицини та на межі предметних областей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій	+	+
2.	Глибоко розуміти загальні принципи та методи наук про здоров'я людини, основні тенденції їх розвитку, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних наукових розвідках у сфері медицини та у викладацькій практиці	+	+
3.	Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, експериментальних досліджень, статистичного аналізу даних, наявні літературні дані	+	+
4.	Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу медико-біологічної інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи	+	+
5.	Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти медичної направленості, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі проблеми у сфері медицини	+	+
6.	Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері медицини, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти і застосовувати інноваційні технології навчання, розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни у закладах вищої освіти	+	+
7.	Розробляти та досліджувати моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері медицини та у дотичних міждисциплінарних напрямках	+	+

6. Самостійна робота

Навчально-методичні матеріали самостійної роботи аспірантів враховують специфіку навчальної дисципліни «Вибрані питання гастроентерології».

Рекомендації до самостійного вивчення навчального матеріалу включають вказівки щодо терміну та обсягу засвоєння матеріалу із зазначенням навчальних і наукових видань, що використовуються з цією метою, а також питання для самоконтролю, тести, контрольні завдання, вимоги і приклади оформлення самостійної письмової (дисертаційної) роботи, критерії оцінювання.

Завдання для самостійної роботи

Код розділу	Назва розділу	Кількість годин		
		денна	вечірня	ночна
1	2	2	4	5
1	Сучасні методи дослідження в гастроентерології: від молекулярної діагностики до високотехнологічної візуалізації <i>Завдання</i> Сформуйте порівняльну таблицю методів візуалізації. Огляд нових біомаркерів (2020–2024).	2	4	8
2	Запальні захворювання кишечника: імунопатогенез, біологічна терапія та персоналізовані підходи <i>Завдання</i> Огляд сучасних таргетних препаратів	4	4	8
3	Функціональні розлади шлунково-кишкового тракту: сучасні концепції нейрогастроентерології <i>Завдання</i> Порівняння діагностичних критеріїв IBS-C, IBS-D, IBS-M	2	6	8
4	Хронічні захворювання печінки: метаболічні, вірусні та автоімунні ураження <i>Завдання</i> Огляд сучасних підходів до лікування МАЖХП	2	6	8
5	Панкреатологія: гострий та хронічний панкреатит, кістозні ураження та нейроендокринні пухлини підшлункової залози <i>Завдання</i> Порівняння критеріїв тяжкості гострого панкреатиту	4	6	8
6	Гастроінтестинальні онкологічні захворювання: рання діагностика, скринінг та молекулярні маркери <i>Завдання</i> Огляд сучасних рекомендацій щодо CRC-скринінгу	2	6	8
7	Мікробіота кишечника та її роль у розвитку гастроентерологічних і системних захворювань <i>Завдання</i> Огляд ролі мікробіоти у метаболічних захворюваннях	2	6	8
8	Клінічна нутриціологія в гастроентерології: нутритивна підтримка, мальабсорбція, метаболічні синдроми <i>Завдання</i> Порівняння формул ентерального харчування	2	4	6
9	Гастроентерологія особливих груп: вагітні, діти, пацієнти з коморбідністю та поліморбідністю <i>Завдання</i> Огляд особливостей медикаментозної терапії у вагітних	2	4	6
РАЗОМ:		22	46	68

7. Перелік тем рефератів

1. Ендоскопія високої роздільної здатності: можливості, обмеження та перспективи розвитку.
2. Капсульна ендоскопія: сучасні показання та діагностична цінність.
3. Еластографія печінки та підшлункової залози: порівняльний аналіз методів.
4. Молекулярні маркери в гастроентерології: сучасний стан та прогностичне значення.
5. Імунопатогенез ЗЗК: роль цитокінів, мікробіоти та генетичних факторів.
6. Біологічна терапія ЗЗК: сучасні препарати та алгоритми вибору.
7. Ендоскопічні критерії активності ЗЗК: порівняльний аналіз шкал.
8. Ускладнення ЗЗК: діагностика, профілактика та менеджмент.
9. Нейрогастроентерологія: сучасні уявлення про вісь «кишечник–мозок».
10. Синдром подразненого кишечника: патогенез, діагностика та персоналізоване лікування.
11. Функціональна диспепсія: сучасні підходи до стратифікації пацієнтів.
12. Роль психоемоційних факторів у розвитку функціональних розладів ШКТ.
13. МАЖХП/НАЖХП: сучасні концепції патогенезу та лікування.
14. Неінвазивні методи оцінки фіброзу печінки: діагностична точність та обмеження.
15. Автоімунні захворювання печінки: сучасні підходи до діагностики.
16. Цироз печінки: стратифікація ризику та прогнозування ускладнень.
17. Патогенез гострого панкреатиту: роль ферментів, цитокінів та мікробіоти.
18. Хронічний панкреатит: сучасні підходи до діагностики та лікування.
19. Кістозні ураження підшлункової залози: класифікація та ризики малігнізації.
20. Нейроендокринні пухлини підшлункової залози: сучасні діагностичні алгоритми.
21. Молекулярні механізми канцерогенезу в шлунку та кишечнику.
22. Скринінг колоректального раку: міжнародні рекомендації та їх ефективність.
23. Передракові стани шлунка: діагностика та тактика ведення.
24. Онкомаркери в гастроентерології: можливості та обмеження.
25. Мікробіота здорової людини: структура, функції та фактори впливу.
26. Роль мікробіоти у розвитку метаболічних захворювань.
27. Дисбіоз при ЗЗК, СРК та МАЖХП: сучасні дані.
28. Пробіотики, пребіотики та FMT: доказова база та перспективи.
29. Нутритивна підтримка при захворюваннях ШКТ: сучасні підходи.
30. Механізми мальабсорбції та їх клінічне значення.

8. Перелік питань для підсумкового контролю

1. Принципи та можливості ендоскопії високої роздільної здатності.
2. Порівняльна характеристика NBI, хромоендоскопії та вузькоспектральної візуалізації.
3. Показання та обмеження капсульної ендоскопії.
4. Еластографія печінки: фізичні принципи та інтерпретація результатів.
5. Роль молекулярних маркерів у діагностиці захворювань ШКТ.
6. Біомаркери запалення та онкопатології: сучасні тенденції.
7. Алгоритми діагностики складних гастроентерологічних станів.
8. Імунопатогенез хвороби Крона та виразкового коліту.
9. Класифікації активності ЗЗК: ендоскопічні та клінічні критерії.
10. Біологічна терапія ЗЗК: механізми дії та показання.

11. Таргетні препарати при ЗЗК: сучасні можливості.
12. Ускладнення ЗЗК та їх менеджмент.
13. Підходи до стратифікації ризику у пацієнтів із ЗЗК.
14. Роль мікробіоти у патогенезі ЗЗК.
15. Концепція осі «кишечник–мозок» та її клінічне значення.
16. Римські критерії IV: принципи та структура.
17. Диференційна діагностика СРК та органічних захворювань кишечника.
18. Функціональна диспепсія: сучасні підходи до діагностики.
19. Роль психоемоційних факторів у формуванні функціональних розладів.
20. Доказові підходи до лікування СРК.
21. Механізми розвитку та прогресування фіброзу печінки.
22. МАЖХП/НАЖХП: сучасні уявлення про патогенез.
23. Неінвазивні методи оцінки фіброзу: порівняльна характеристика.
24. Автоімунні захворювання печінки: діагностичні критерії.
25. Стратифікація ризику при цирозі печінки.
26. Підходи до лікування МАЖХП у 2020–2024 роках.
27. Ускладнення цирозу та їх менеджмент.
28. Патогенез гострого панкреатиту: сучасні концепції.
29. Критерії тяжкості гострого панкреатиту.
30. Хронічний панкреатит: механізми прогресування.
31. Кістозні ураження підшлункової залози: класифікація та ризики.
32. Можливості ЕУС у діагностиці патології ПЗ.
33. Нейроендокринні пухлини ПЗ: діагностичні підходи.
34. Алгоритми ведення пацієнтів із гострим панкреатитом.
35. Молекулярні механізми канцерогенезу в ШКТ.
36. Скринінг колоректального раку: сучасні рекомендації.
37. Передракові стани шлунка: діагностика та тактика ведення.
38. Роль біопсії та гістології у діагностиці онкопатології.
39. Онкомаркери ШКТ: можливості та обмеження.
40. Підходи до ранньої діагностики раку шлунка.
41. Склад мікробіоти здорової людини.
42. Дисбіоз: причини, наслідки, клінічне значення.
43. Роль мікробіоти у розвитку метаболічних захворювань.
44. Мікробіота при ЗЗК, СРК та МАЖХП.
45. Пробіотики, пребіотики та FMT: доказова база.
46. Методи дослідження мікробіоти.
47. Методи оцінки нутритивного статусу.
48. Ентеральне та парентеральне харчування: показання та вибір формул.
49. Механізми мальабсорбції при різних захворюваннях ШКТ.
50. Нутритивна підтримка при панкреатиті, ЗЗК та цирозі.
51. Дієтотерапія при функціональних розладах ШКТ.
52. Дефіцитні стани: діагностика та корекція.
53. Особливості перебігу гастроентерологічних захворювань у вагітних.
54. Принципи медикаментозної терапії ШКТ-захворювань у вагітних.
55. Дитяча гастроентерологія: ключові відмінності діагностики.
56. Особливості ведення літніх пацієнтів із гастроентерологічною патологією.
57. Поліморбідність та поліпрагмазія: ризики та стратегії мінімізації.
58. Гастроентерологічні прояви системних захворювань.

9. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів навчання здобувачів в НУОЗ України імені П. Л. Шупика проводиться з використанням рейтингової системи (далі - ЄКТС), в основу якої покладено поопераційний контроль і накопичення рейтингових балів за різнобічну навчально-пізнавальну діяльність здобувачів у процесі навчання.

Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може набрати під час вивчення кожного модуля для галузі знань 22 Охорона здоров'я, становить 200 балів, у тому числі за поточну навчальну діяльність 120 балів, за результатами підсумкового контролю 80 балів (на підставі листа МОЗ № 0804-47/10395 від 15.04.2014).

Для занесення балів оцінювання результатів підсумкового контролю навчання здобувача вищої освіти (залік) у відомість обліку успішності (колонка 5) та індивідуальний план здобувача вищої освіти використовується таблиця співвідношення між здобутими результатами успішності здобувача та ECTS оцінками

ВСЬОГО ОЦІНОК	СУМА БАЛІВ		ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
	100 балів	200 балів		екзамен	залік
	90 - 100	170 - 200	A	відмінно	зараховано
	82 - 89	155 - 169	B	добре	
	75 - 81	140 - 154	C		
	68 - 74	125 - 139	D	задовільно	
	61 - 67	111 - 124	E		
	35 - 60	60 - 111	FX	незадовільно	не зараховано
	1 - 34	1 - 59	F		

Технологія проведення заліку.

Контроль знань аспірантів – складова частина навчально-виховного процесу.

Він здійснюється для того, щоб виявити якість засвоєних знань, умінь і навичок практичної діяльності.

Зміст контролю зумовлений дидактичними цілями і завданнями, що стоять перед вивченням навчальної дисципліни чи окремих її частин.

Поточний та підсумковий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння аспірантом навчального матеріалу на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних (семінарських) заняттях. Ці результати можуть зараховуватися як підсумок поточного контролю без додаткового опитування аспірантів.

Аспірант вважається допущеним до підсумкового контролю з вибіркової навчальної дисципліни «Вибрані питання гастроентерології», якщо він виконав всі види робіт, передбачені навчальним планом.

Проміжний контроль компетентностей з окремих розділів програми проводиться після закінчення їх вивчення, до початку підсумкового контролю. Заліки приймаються викладачами, які проводили практичні, семінарські та інші заняття в навчальній групі або читали лекції з даної дисципліни.

Залік виставляється за результатами роботи аспіранта протягом навчання (виконання аспірантом індивідуальних завдань та контрольних робіт, виступів на семінарських заняттях та оцінок поточного контролю), якщо він отримав рейтинг з дисципліни не менше 0,6 від максимально можливого значення (рейтингової шкали).

Якщо аспірант не отримав залік за рейтингом, залік виставляється за результатами виконання ним залікової контрольної роботи або підсумкової співбесіди.

За наявності поважних причин (хвороба, сімейні обставини та ін.), що документально підтверджені, окремим аспірантам може встановлюватись індивідуальний графік складання заліків.

Аспірант не допускається до підсумкового контролю з вибіркової навчальної дисципліни «Вибрані питання гастроентерології», якщо він не виконав усіх видів робіт, завдань (комп'ютерні практикуми, курсові, реферати, аналітичні огляди та ін.), які передбачені робочим навчальним планом з вибіркової навчальної дисципліни «Вибрані питання гастроентерології», або має незадовільні оцінки з проміжного контролю за розділами дисципліни.

10. Список рекомендованих джерел та ресурсного забезпечення

1. Анохіна Г. А. Дієтотерапія при захворюваннях органів травлення : навч. посіб. Київ : Медицина, 2022. 215 с.
2. Анохіна Г. А. Синдром надлишкового бактеріального росту: клініка та лікування. *Мистецтво лікування*. 2021. № 5. С. 20–25.
3. Анохіна Г. А., Лопух І. Я. Харчування як фактор ризику розвитку жовчнокам'яної хвороби. *Сучасна гастроентерологія*. 2020. № 2. С. 28–35.
4. Анохіна Г. А., Харченко В. В. Сучасні підходи до лікування неалкогольної жирової хвороби печінки. *Український терапевтичний журнал*. 2021. № 2. С. 34–41.
5. Бабінець, Л. С., Гайдучок, І. Г. Сучасні підходи до діагностики та лікування неалкогольної жирової хвороби печінки. *Сімейна медицина*, 2021, № 4, с. 12–18. <https://doi.org/10.30841/2307-5112.4.2021.239686>
6. Галушко, О. А., Кравченко, В. І. Мікробіота кишечника та її роль у розвитку метаболічних порушень. *Український медичний часопис*, 2022, № 3. <https://www.umj.com.ua/article/223456>
7. Гастроентерологія : підручник : у 2 т. / за ред. Н. В. Харченко. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ : Книга-плюс, 2021. Т. 1. 450 с.
8. Гастроентерологія : підручник : у 2 т. / за ред. Н. В. Харченко. 2-ге вид., переробл. та доповн. Київ : Книга-плюс, 2021. Т. 2. 432 с.
9. Дорофєєв А. Е. Слизовий бар'єр кишечника: від фізіології до патології. *Сучасна гастроентерологія*. 2021. № 4. С. 5–12.
10. Дорофєєв А. Е., Гуркало Ю. З. Особливості перебігу хвороби Крона в сучасних умовах. *Гастроентерологія*. 2024. Т. 58, № 1. С. 22–29. URL: <https://doi.org/10.22141/2308-2097.58.1.2024.601>
11. Дорофєєв А. Е., Ткач С. М. Запальні захворювання кишечника: від теорії до практики. Київ : Здоров'я, 2023. 280 с.
12. Дорофєєв А. Е., Ткач С. М., Дядик О. О. Патогенетичне значення змін слизового бар'єра кишечника в пацієнтів із неспецифічним виразковим колітом. *Сучасна гастроентерологія*. 2024. № 3 (137). С. 78–88. URL: <https://doi.org/10.30978/MG-2024-3-78>
13. Захараш, М. П., Копчак, О. В. Сучасні аспекти діагностики гострого панкреатиту. *Хірургія України*, 2020, № 2, с. 45–52. <https://doi.org/10.37699/2308-7005.2.2020.45>

14. Клименко, О. В. Роль еластографії у діагностиці фіброзу печінки. *Гастроентерологія*, 2021, т. 55, № 3, с. 22–28. <https://doi.org/10.22141/2308-2097.55.3.2021.239>
15. Кононенко, Л. М. Функціональні розлади ШКТ: сучасні підходи. *Медична освіта*, 2023, № 1, с. 33–39. <https://doi.org/10.11603/me.2414-5998.2023.1>
16. Лопух І. Я. Нові можливості корекції мікробіоти при синдромі подразненого кишечника. *Клінічна та експериментальна медицина*. 2023. Т. 15, № 2. С. 88–94.
17. Лопух І. Я. Скринінг та профілактика колоректального раку: погляд гастроентеролога. *Гастроентерологія*. 2022. № 3. С. 45–50.
18. Мороз, Л. М., Литвиненко, Н. В. Біомаркери запальних захворювань кишечника. *Клінічна імунологія*, 2022, № 2, с. 14–20. <https://doi.org/10.11603/ci.2022.2>
19. Палій, Л. В., Кравчун, Н. О. Сучасні підходи до лікування МАЖХП. *Міжнародний ендокринологічний журнал*, 2021, т. 17, № 6, с. 45–52. <https://doi.org/10.22141/2224-0721.17.6.2021.243>
20. Пасечко, Н. В. Дисбіоз кишечника: клінічне значення. *Лікарська справа*, 2020, № 5, с. 18–23. <https://doi.org/10.31640/2020.5.3>
21. Скрипник, І. М., Лопушанська, О. М. Нутритивна підтримка при панкреатиті. *Гастроентерологія*, 2022, т. 56, № 4, с. 30–36. <https://doi.org/10.22141/2308-2097.56.4.2022.256>
22. Ткач С. М., Дорофєєв А. Е. The influence of different food products on the gut microbiome. *Modern Gastroenterology*. 2024. № 4. С. 56–64. URL: <https://doi.org/10.30978/MG-2024-4-56>
23. Ткач С. М., Харченко Н. В., Дорофєєв А. Е. Effectiveness and safety of gut microbiota modification in intestinal diseases. *Modern Gastroenterology*. 2024. № 3. С. 53–62. URL: <https://doi.org/10.30978/MG-2024-3-53>
24. Ткач, С. М. Сучасні підходи до діагностики та лікування СРК. *Гастроентерологія*, 2023, т. 57, № 1, с. 5–12. <https://doi.org/10.22141/2308-2097.57.1.2023.301>
25. Харченко В. В. Клінічні аспекти застосування пробіотиків у гастроентерологічній практиці. *Здоров'я України*. 2023. № 18. С. 14–15.
26. Харченко В. В., Анохіна Г. А. Роль нутрієнтів у корекції метаболічних порушень при захворюваннях гепатобіліарної системи. *Сучасна гастроентерологія*. 2022. № 1. С. 12–19.
27. Харченко Н. В., Коруля І. А. Оптимізація діагностики функціональних диспепсій. *Український журнал дерматології, венерології, косметології*. 2023. № 4. С. 102–108 (Розділ суміжної патології).
28. Харченко Н. В., Лопух І. Я., Харченко В. В. Виразковий коліт: визначення, епідеміологія, патогенез, клініка, діагностика. *Сучасна гастроентерологія*. 2024. № 3 (137). С. 65–77. URL: <https://doi.org/10.30978/MG-2024-3-65>
29. ACG Clinical Guideline: Diagnosis and Management of Pancreatic Cysts. *American Journal of Gastroenterology*. 2024. Vol. 119, Iss. 1. URL: <https://doi.org/10.14309/ajg.0000000000002560>
30. Acute Pancreatitis: New Classifications. *Nature Reviews Gastroenterology*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1038/s41575-024-00891-2>
31. AGA Clinical Practice Update on Management of Refractory GERD. *Gastroenterology*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2023.05.001>

32. Ahn, J., et al. Advances in non-invasive assessment of liver fibrosis. *Hepatology*, 2021. <https://doi.org/10.1002/hep.31678>
33. Anokhina G. A. Diet in chronic pancreatitis. *Journal of Pancreatology*. 2022. № 4. P. 44–51.
34. Artificial Intelligence in Colonoscopy. *Gastrointestinal Endoscopy*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1016/j.gie.2023.11.045>
35. Barrett's Esophagus Management: ACG Guidelines. *American Journal of Gastroenterology*. 2022. URL: <https://doi.org/10.14309/ajg.0000000000001674>
36. Baumgart, D. C., Sandborn, W. J. Crohn's disease. *Lancet*, 2020. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(19\)32956-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(19)32956-2)
37. Biliary Tract Cancers: ESMO Guidelines. *Annals of Oncology*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1016/j.annonc.2022.12.006>
38. Black, C. J., Ford, A. C. Functional gastrointestinal disorders. *BMJ*, 2020. <https://doi.org/10.1136/bmj.m2247>
39. British Society of Gastroenterology guidelines on the management of irritable bowel syndrome. *Gut*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1136/gutjnl-2021-324598>
40. Chalasani, N., et al. The diagnosis and management of NAFLD. *Hepatology*, 2022. <https://doi.org/10.1002/hep.32250>
41. Chronic Constipation in Adults: AGA Guideline. *Gastroenterology*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2024.01.002>
42. Cohen, R. D. Inflammatory bowel disease: treatment update. *NEJM*, 2021. <https://doi.org/10.1056/NEJMra2030283>
43. Diagnosis of autoimmune hepatitis in adults. *Hepatology*. 2020. URL: <https://doi.org/10.1002/hep.31065>
44. Diverticular Disease Management. *The Lancet*. 2022. URL: [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(22\)00315-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(22)00315-7)
45. Dorofeyev A. E. Mucosal healing in IBD: current targets. *Gastroenterology Review*. 2023. Vol. 18, № 2. URL: <https://doi.org/10.5114/pg.2023.12345>
46. Drewes, A. M., et al. Pancreatitis: new insights. *Nature Reviews Gastroenterology*, 2020. <https://doi.org/10.1038/s41575-020-00364-1>
47. Drug-Induced Liver Injury (DILI) updates. *Journal of Hepatology*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jhep.2021.01.041>
48. EASL Clinical Practice Guidelines on Sclerosing Cholangitis. *Journal of Hepatology*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jhep.2022.05.011>
49. Eosinophilic Esophagitis: International Consensus. *Journal of Allergy and Clinical Immunology*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jaci.2023.04.005>
50. ESG Guideline on Endoscopy in IBD. *Endoscopy*. 2024. Vol. 56. URL: <https://doi.org/10.1055/a-2211-4433>
51. Faecal Microbiota Transplantation in Clinical Practice. *The Lancet Gastroenterology & Hepatology*. 2021. URL: [https://doi.org/10.1016/S2468-1253\(21\)00034-4](https://doi.org/10.1016/S2468-1253(21)00034-4)
52. Ford, A. C., Moayyedi, P. IBS management. *Lancet Gastroenterology*, 2020. [https://doi.org/10.1016/S2468-1253\(20\)30007-4](https://doi.org/10.1016/S2468-1253(20)30007-4)
53. Functional Dyspepsia: Rome IV and beyond. *Gastroenterology*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2020.11.059>
54. Future of Gastroenterology: Digital Health. *The Lancet Digital Health*. 2024. URL: [https://doi.org/10.1016/S2589-7500\(23\)00244-9](https://doi.org/10.1016/S2589-7500(23)00244-9)
55. Gastric cancer screening: ESGE Guideline. *Endoscopy*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1055/a-2012-3344>

56. Gonzalez, A., et al. Microbiome and metabolic disease. *Cell Metabolism*, 2021. <https://doi.org/10.1016/j.cmet.2021.01.001>
57. Gut Microbiota in Obesity and Metabolic Syndrome. *Frontiers in Microbiology*. 2024. URL: <https://doi.org/10.3389/fmicb.2024.1304567>
58. Higuchi, L. M., et al. Biologic therapy in IBD. *Gastroenterology*, 2022. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2022.01.012>
59. Kharchenko N. V., Lopukh I. Y. Management of functional gastrointestinal disorders: Ukrainian perspective. *Journal of Clinical Gastroenterology*. 2024. Vol. 12, Iss. 1. URL: <https://doi.org/10.14740/jcgc123>
60. Kumar, V., et al. Gastric cancer: molecular mechanisms. *Nature Reviews Clinical Oncology*, 2021. <https://doi.org/10.1038/s41571-021-00539-1>
61. Lacy, B. E., et al. Functional dyspepsia. *Gastroenterology*, 2021. <https://doi.org/10.1053/j.gastro.2021.02.001>
62. Liver Cirrhosis and Portal Hypertension. *Journal of Hepatology*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jhep.2021.12.022>
63. Management of Gastric Intestinal Metaplasia: ASGE Guideline. *Gastrointestinal Endoscopy*. 2020. URL: <https://doi.org/10.1016/j.gie.2019.12.003>
64. Microscopic Colitis: ESP Guidelines. *Journal of Crohn's and Colitis*. 2021. URL: <https://doi.org/10.1093/ecco-jcc/jjab001>
65. Mizrahi, M., et al. Pancreatic cystic lesions. *Gut*, 2020. <https://doi.org/10.1136/gutjnl-2019-319919>
66. Ng, S. C., et al. Epidemiology of IBD. *Lancet*, 2021. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)00410-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)00410-5)
67. Non-Alcoholic Fatty Liver Disease (NAFLD) to MASLD: New nomenclature. *Hepatology*. 2024. URL: <https://doi.org/10.1097/HEP.0000000000000521>
68. Nutrition in Chronic Liver Disease: ESPEN Guideline. *Clinical Nutrition*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1016/j.clnu.2023.01.015>
69. Precision Medicine in Colorectal Cancer. *Annals of Oncology*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1016/j.annonc.2023.06.012>
70. Probiotics in IBS: Meta-analysis. *World Journal of Gastroenterology*. 2022. URL: <https://doi.org/10.3748/wjg.v28.i15.1632>
71. Small Intestinal Bacterial Overgrowth: A Clinical Guide. *Journal of Gastroenterology*. 2020. URL: <https://doi.org/10.1007/s00535-020-01670-y>
72. Tilg, H., et al. NAFLD and microbiome. *Nature Reviews Gastroenterology*, 2020. <https://doi.org/10.1038/s41575-020-00336-5>
73. Treatment of H. pylori infection: Maastricht VI/Florence Consensus. *Gut*. 2022. URL: <https://doi.org/10.1136/gutjnl-2022-327745>
74. World Gastroenterology Organisation. Global Guidelines on Celiac Disease. 2023. URL: <https://www.worldgastroenterology.org/guidelines>
75. Zhang, Y., et al. Microbiota and GI cancers. *Cancer Letters*, 2022. <https://doi.org/10.1016/j.canlet.2022.01.015>